

På vej til borgerløn?

Skrevet af: **Ulf V. Olsen** | Offentliggjort: 15. december 2017

Anmeldelse af Erik Christensens "På vej til borgerløn", Hovedland 2017

"I dag findes der kun produkter af fælles nationalt og globalt arbejde, og det er disse produkter vi alle lever af. Der eksisterer strengt taget ikke nogen selvforsørgelse og verden er ikke delt op i forsørgere og forsørgede. [...] Vi arbejder for hinanden i et stort internationalt netværk. Jeg lever af andres arbejde og andre lever af mit arbejde". (På vej til borgerløn s.44).

For undertegnede var det en stor glæde at læse disse sætninger i Erik Christensens (ECs) nye bog om borgerløn. For i indtil flere artikler og bøger har jeg selv gentagne gange i mine yngre dage fremført den notoriske og selvindlysende kendsgerning, at selvforsørgelse er en illusion.[\[1\]](#)

Vel at mærke uden at det har givet anledning til den mindste resonans.

På den ene side har ingen følt trang til at sige mig i mod. På den anden side er alle – også egne frænder på venstrefløj – ufortrødent fortsat med at tale om selvforsørgelse som en selvfølge.

At punktere myten om selvforsørgelse og forestillingen om forsørgere og forsørgede er ikke kun en vigtig opgave, hvis man skal sparke benene væk under det ideologiske fundament for en stadigt mere umenneskelig arbejdsmarkedspolitik.

Det er også en væsentlig ideologisk forudsætning for at bane vejen for borgerløn, sådan som EC gør opmærksom på i sin bog, hvor han også påpeger, at den globale arbejdsdeling vi i dag lever af selv står på skuldrene af tidligere tiders arbejde og arbejdsdeling og dermed på skuldrene af tidligere generationers teknologiske landvindinger. Vores forsørgelse er således i vid udstrækning en gave fra vores formødre og ikke vores egen fortjeneste.

Det er dejligt at se sine egne pointer gentaget og man må håbe Erik Christensen vil have mere held med at få disse pointer bredt ud end jeg oplever at have haft!

Diskussionen om selvforsørgelse fylder dog kun få sider hos EC og det samme kan siges om mange af de andre temaer, der slås an i bogen. Bogen er kort – kun ca. 120 letlæste, velskrevne og veloplagede sider, men samtidig er den også meget stor, fordi det på disse 120 sider lykkes at brede sig over utroligt meget.

Det gør bogen svær at anmelde. For med den plads der er til rådighed for anmeldelsen, kan man umuligt komme omkring det hele og yde bogen fuld retfærdighed; det ville faktisk kræve en anmeldelse, der er lige så lang som bogen selv.

Men dermed være også sagt, hvad der er denne bogs store kvalitet. Det er en bog som på glimrende vis introducerer til borgerlønnens historie og idehistorie; Vidste du f.eks. at Martin Luther King gik ind for borgerløn? (s.21).

Det er også en bog, som kommer omkring de eksperimenter, der hidtil er gjort med borgerløn og præsenterer læseren for en lang række af de diskussioner, som borgerløns-ideen har givet anledning til. Som sådan er den et must for enhver, der ønsker at gå seriøst ind i overvejelser og diskussioner om borgerløn.

At EC er gammel samfundsforsker og underviser fornægter sig ikke. At han også er en passioneret tilhænger af borgerløn står ganske vist klart, men til tider kommer borgerløns-tilhænger EC til at skjule sig lidt bag den fortælleglade underviser.

Skal man imidlertid indkredse, hvad der er ECs egne aktuelle pointer i debatten, så er det den antagelse, at der har åbnet sig et vindue for at diskutere borgerløn på ny, som ellers har været lukket i mange år af neoliberal arbejdsmarkedspolitik (typisk gennemført af socialdemokrater).

Især fremhæver EC her Alternativet fordi dette parti netop har borgerløn på programmet og det er ECs håb, at Alternativets tilslutning til borgerløn vil genstarte debatten om samme andre steder på – vel især – venstrefløjen. Samtidig er borgerlønnen i forskellige afskygninger også blevet vakt til live i andre lande f.eks. omkring partier som Podemos i Spanien. Det er således ECs håb, at borgerlønnen kan blive et centralt element i en ny progressiv fortælling.

Men EC er omvendt også klar over, at borgerløns ideen kan kapres til en forsættelse af et neoliberalt projekt og blive anvendt som led i generelle nedskæringer på overførselsindkomsterne. Og her er vi måske inde ved det, der både er bogens og borgerlønnens svaghed; nemlig at ideen om borgerløn i realiteten er mange vidt forskellige og indbyrdes konfliktuerende ideer, som man er nødt til at tage stilling til og vælge i mellem.

EC udtrykker her håb om at venstrefløj og fagbevægelse vil komme mere på banen og dermed blive de definerende kræfter i konkretiseringen af borgerlønnen, hvor denne f.eks. kunne lanceres sammen med reformer, der øger kontrollen med den finansielle sektor og dennes pengeskabelse og sammen med en jordreform der indebærer en 100% beskatning af grundskylden.

Der er næppe tvivl om, at venstrefløj og fagbevægelse har brug for at få skabt nye progressive fortællinger og efter undertegnede opfattelse må den umistelige og ubetingede ret til en eksistenssikrende basisindkomst være et klart komponent heri. Mit eget politiske ambitionsniveau rækker dog væsentligt videre end at sigte på nye kompromisser mellem arbejde og kapital.

Men tak til EC for et godt bidrag til samfundsdebatten!

[1] Det gælder f.eks. i bogen *Fra Nødvendighed til Frihed*, Klim 1996, i antalogierne *Kodeord Marx*, Modtryk 1997 og *Velfærdsstaten i krise*, Tiderne skifter 2000.